

ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS

MELLÉKLET

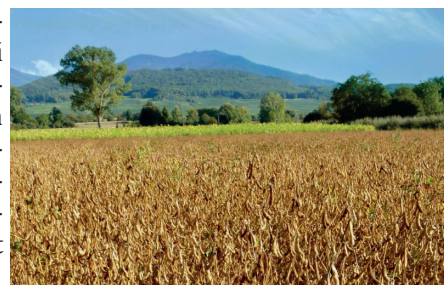

ÖMKI

Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet
Research Institute of Organic Agriculture
Forschungsinstitut für biologischen Landbau
PARTNER OF FIBL SWITZERLAND

Megjelent az „Ökológiai szójatermesztés Európában” című termesztéstechnológiai kiadványunk

A legősibb kultúrnövények közé sorolható szója [*Glycine max (L.) Merril*] a pillangósvirágúak családjához tartozik. Nagy (40 %) és kedvező aminosav-összetételű fehérjetartalmának köszönhetően jelentősége az utóbbi évtizedekben mind az emberi táplálkozás, mind az állati takarmányozás terén folyamatosan nőtt. Különösen fontos szerep jut az európai termesztésű bioszójának, amely kiválthatja a tengerentúlról érkező génmódosított szóját. A bioszója iránti kereslet egyenes arányban növekszik a biotőzés, a biobaromfi- és sertéshús-termelés térhódításával. Mindemellett a fogyasztók egyre kételkedőbbek a Dél-Amerikából vagy Ázsiából importált bioszójával kapcsolatban.

Ennek következtében az Európában termelt bioszója egyre keresettebbé válik. A termesztéshez rendelkezésre állnak az európai adottságok között kialakított új fajták, amelyek már jobban alkalmazkodnak a környezeti kihívásokhoz. Főleg a rövid tenyészidejű fajták nemesítése teszi lehetővé a szója hűvösebb éghajlatú területeken, illetve másodvetésként való termesztését. A szójafajták szárazságtűrésével kapcsolatban hazai kutatások is folynak. Mindez nem csupán gazdasági szempontból lényeges, hanem azért is, mert a szója ideálisan beilleszthető a szántóföldi vetésforgóba. Kiadványunk célja, hogy útmutatásul szolgáljon az ökológiai szójatermesztés és kereskedelem gyakorlatához, és hozzájáruljon az európai szójatermesztés versenyképességének növeléséhez. A többi ÖMKI-s kiadványhoz hasonlóan az „Ökológiai szójatermesztés Európában” is letölthető a www.biokutatas.hu honlapról.

Dr. Drexler Dóra, Borbélyné Dr. Hunyadi Éva
ÖMKI

FAO delegáció járt Badacsonyan

2016 szeptemberében négyfős moldáv és tadzsik mezőgazdasági delegáció érkezett Magyarországra, kifejezetten az integrált növényvédelem hazai gyakorlatának megismerése céljából. Keresztes Zsuzsanna, a FAO tanulmányutat koordináló munkatársa az ÖMKI-t kérte fel a csoport egyik terepnapjának megszervezésére. A szakmai napot az integrált növényvédelmet folytató badacsonyi Varga Pincészetnél töltöttük. Az ország legnagyobb családi pincészeténél a társaságot a több évtizedes borászati tapasztalattal bíró Csolti

Lajos programreferens fogadta. Ismertette a pincészet történetét és tevékenységét, s már itt egy friss, üde Csabagyöngye újbórral is megismerkedhettek a vendégek. A pincészet bemutatkozását követően, Dr. Donkó Ádám az ÖMKI munkatársa ismertette az ÖMKI tevékenységét, és a szakmai naphoz kapcsolódóan beszámolt a hazai, 5. éve folyó szőlősorköz-takarónövényzet-vizsgálatok eredményeiről. Az ismertető után két festői szőlőparcellát látogattunk meg, ahol Giczi Zsolt szőlész és Varga Máté főtechnológus kalauzoltak bennünket.

Beszámoltak a pincészet szőlőbirtokának fajtaösszetételéről, a Kéknyelűt is bemutatták, mint autokton fajtát. Szó esett rezisztens, permetezést nem igénylő fajtákról, továbbá Varga Máté ismertette az integrált növényvédelem általuk alkalmazott legfontosabb eszközeit: a rajzás-követésen, döntéstámogató rendszerek előrejelzésein alapuló, minél kevesebb növényvédő szert felhasználó, okszerű növényvédelmi beavatkozásokat.

A program utolsó pontjaként a társaság pincelátogatáson vett részt Csoltai Lajos szakszerű és jó kedélyű vezetésével, melyben tájékoztatást kaptunk a főbb borászati technológiákról, folyamatokról, majd zárásként kitűnő borkóstoló következett. A szakemberek élénk érdeklődése övezte a programot. A látottakat-hallottakat, reméljük hazájukban is sikerrel tudják majd kamatoztatni a fenntartható szőlőművelés érdekében.

Dr. Donkó Ádám
 ÖMKi

EIP-AGRI fókuszcsoporthoz ülés Portóban

Portóban rendezték meg idén októberben az EIP-AGRI szőlő kártevőkkel, kórokozókkal, és növényvédelmi technológiákkal foglalkozó fókuszcsoporthoz első ülését. Magyarországot Csikós Anett (Élelmiszertudományi és Borászati Tudásközpont, Eger) és Dr. Donkó Ádám (ÖMKi) képviseli a húszfős szakmai bizottságban. A kétnapos esemény feszes tematikájú, de baráti hangulatú volt. Az esemény kezdetén minden résztvevő szakértő röviden bemutatkozott; a csoportba az ágazat különböző területein otthonosan mozgó szakembereket választottak be az Európai Unió országából.

A továbbiakban kisebb, 6-8 fős csoportokra oszlott a társaság, és egy-egy moderátor vezetésével számos témát jártak körül, kezdve az általános szőlő növényvédelemtől, a fás betegségeken át az ültetvények biodiverzitásáig. A rendezvényen fő hangsúlyt kapott az integrált növényvédelem és a technológia részleteinek megvitatása. Csikós Anett a lisztharmat és a fás betegségek oldaláról, Dr. Donkó Ádám a biodiverzitás és az okszerű talajápolás vonatkozásában osztotta meg többéves tapasztalatait.

Lehetőség nyílt egy részletes ültetvénybejárásra is a festői Douro-völgyben elterülő Sandeman-birtokon. A házigazdák részletesen beszámoltak a meredek, teraszos ültetvények környezetkímélő művelési technológiájáról, tapasztalatokról és nehézségekről.

Kiemelték, hogy a kaszált rézsűknek jelentős szerepe van a hasznos rovarok megtartásában, még akkor is, hogyha az integrált növényvédelem során, okszerűen és célzottan, de alkalmazhatnak felszívódó rovarölő szereket is.

Az ülés zárásakor öt alcsoportra osztották fel a tagokat, akiknek feladata, hogy az adott szakterületről egy rövid, de teljes körű összefoglalót írjanak a következő ülésig.

A végcél egy olyan tanulmány létrehozása, mely górcső alá veszi a mai európai szőlőtermesztést a növényvédelem, különösen az integrált és az ökológiai növényvédelem kihívásainak oldaláról. A munka támpontot adhat az uniós szakpolitika jövőbeni irányvonalának alakításához.

Dr. Donkó Ádám
ÖMKi

XIV. Sárközy Péter Tudományos Emlékülésen tartottak szakmai előadásokat az ÖMKi munkatársai

A Sárközy Péter Tudományos Emlékülés nemcsak egy szakmai konferencia, hanem az öko-gazdálkodás hazai és kárpát-medencei szereplőinek a találkozója is. Így részt vettek a Magyarországon tevékenykedő öko-gazdálkodási szakemberek, vezetők és biogazdák, továbbá a hazai biokultúra mozgalom tagjai, a téma iránt érdeklődő hobbikertészek, valamint a KÖSZ tagszervezeteinek képviselői is, összesen mintegy 100 fő.

A 2016. évben az emlékülés témája az „Öko-gazdálkodási kutatások eredményei” volt, melyet az ÖMKi munkatársai (Dr. Drexler Dóra, Cseperkálóné Mirek Barbara, Dezsény Zoltán, Dr. Donkó Ádám) és ösztöndíjasa (Mészáros Dóra) jártak körbe kutatásaikról szóló előadásaikban:

- Dr. Drexler Dóra: Az ÖMKi kutatási programjai és a PhD és posztdoktori ösztöndíjprogram eredményei
- Mészáros Dóra: A mezőgazdaság fenntarthatóságát értékelő módszer fejlesztése
- Cseperkálóné Mirek Barbara: Növénytársítások
- Dr. Donkó Ádám: Takarónövényes talajápolás a szőlőben
- Dezsény Zoltán: Komposztmulcsra és forgatás nélküli talajművelésre alapozott kisléptékű ökológiai zöldségtermesztés rendszerkísérlet első eredményeinek bemutatása

(Ziegler Gábor fotója)

Az ÖMKi előadóit a Kárpát-medencei Öko-gazdálkodók Szövetsége (KÖSZ) elnöke, Dr. Solti Gábor követte, aki „A Kárpát-medence öko-gazdálkodása” címmel tartott előadást. Végül Dr. Albert Imre okleveles agrármérnök, a Bioterra Romániai Biogazdálkodók Egyesülete igazgatója mutatta be Románia öko-gazdálkodását.

Az emlékülés fontoseleme, hogy minden évben egy-egy személy, ünnepélyes keretek között veheti át a Sárközy

Péter Emlékérmét és díjat. Tavaly az ÖMKi ügyvezetője, Dr. Drexler Dóra kapta a magasrendű kitüntetést. Dr. Solti Gábor levezető elnök felkérte a tavalyi kitüntetettet, hogy olvassa fel az új díjazott Laudációját. A díjat idén Dr. Albert Imre erdélyi biogazdálkodónak, a Bioterra Romániai Biogazdálkodók Egyesülete igazgatójának ítélte oda az Emlékérem Bizottság. Méltányolva ezzel a romániai biogazdálkodás bevezetése és fejlesztése érdekében végzett kiváló munkáját; a magyarországi és erdélyi öko-gazdálkodók közötti szakmai és emberi kapcsolatok erősítéséért tett erőfeszítéseit; a Dr. Sárközy Péter szellemiségéhez méltó erkölcsi magatartással végzett kimagasló, példamutató tevékenységét az egész biokultúra népszerűsítése és ápolása területén.

KÖSZ

Szója fajtabemutató Héderváron

Magyar Szója Nonprofit Kft. Újmohács, Bóly, Mezőhegyes és Bak után idén Héderváron tartotta fajtabemutató rendezvényét (2016. szeptember 22.). A szakmai előadásokon Seiwerth Anna ügyvezető bemutatta a Magyar Szója Egyesület egyik alapító tagját, a Lajtamag Kft-t. Ezt követően Borbélyné Hunyadi Éva számolt be az ÖMKi tevékenységéről, a jelenleg futó kutatási projektekről, a bioszója-termesztés sajátosságairól és eddigi kutatási eredményeiről. Az elmúlt három év tapasztalatai azt mutatják, hogy a szója az ökológiai gazdálkodásban is nagyobb figyelmet érdemel. Jelentős növényegészségügyi probléma nem merült fel a termesztése során. Az ökológiai gazdálkodásban is kritikus a gyomszabályozása, melyet megfelelő gépesítettséggel lehet megoldani. A piaci érdeklődés folyamatosan nő iránta, így a szójatermesztésbe való beruházás és az ökológiai termőterület további növelése a jelenlegi 1100-1200ha-ról várható és megalapozott.

Novák László, a Lajtamag ügyvezetője, előadásában kitért a szemes fehérjetakarmány növények támogatásához kapcsolódó aktuális teendőkre, mint például a minimális hozam meglétének (szója, lóbab, édes csilagfürt esetén 1 t/ha, szárazborsó, csicseriborsó, takarmányborsó, mezei borsó termesztése esetén 2 t/ha) igazolására vonatkozó dokumentumok betakarítást követő két héten belüli, de legkésőbb tárgyév november 15-ei beküldése az MVH részére.

Máncsi Lajosné ismertette a Lajtamag által alkalmazott szójatermesztési technológiát, a vetéstől a betakarításig végigkövetve a termesztéstechnológia kritikus pontjait, megosztva a vető- és sorközművelő gépekkel kapcsolatos tapasztalataikat. A gyors, egyöntetű keléshez a legalább 12 °C-os talajhőmérsékletet, a 45 cm-es sorköz távolság tartását, és a szemenként vető gép alkalma-

zását emelte ki. Bár egyelőre még nem folytatnak biogazdálkodást, igen nagy hangsúlyt fektetnek a sikeres mechanikai gyomszabályozásra, amely során gyomfésűt is alkalmaznak.

Ezt követően Nagy István országgyűlési képviselő, a Földművelésügyi Minisztérium államtitkára tartott előadást a magyar mezőgazdaság aktuális helyzetéről, kiemelve a GMO-mentes mezőgazdálkodás jelentőségét, piaci pozíciókban betöltött szerepét. Mint elmondta, a hazai szójatermesztő terület növelésével, az alternatív fehérjeforrások alkalmazásával (pl. olajos magvak feldolgozásának melléktermékei) az import – többnyire GMO-s – szójadara teljesen kiváltható lenne.

A fajtabemutatón, a rendkívül jó eredménnyel kecsegtető parcellák előtt meghallgathattuk a jelenlévő fajtatalajdonosok és fajtaképviselők rövid ismertetését a több mint 20, igen korai, korai és középerésű szójafajtaról. Mint ahogy az előadások során is elhangzott, az első betakarított tábla 4 t/ha feletti termésátlagot mutatott a Lajtamag Kft-nél.

A tanúsított GM-mentes szója a világ összes szójatermelésének 2 %-át sem éri el jelenleg. Mint ahogy az Nagy István államtitkár előadásában is elhangzott, a magyar mezőgazdálkodás számára kitörési pontot jelenthet a hazai termények, így például a szója GMO-mentessége.

Ebbe az irányvonalba kiválóan illeszkedik a garantáltan GM-mentes, EU-Bio és BioSuisse minősítésű bioszója, ami iránt már most is fokozott a kereslet az exportpiacokon.

Borbélyné Dr. Hunyadi Éva
 ÖMKi

A tételazonosítók használata

Minden lapszámban igyekszünk olyan témákat felvetni, amelyekkel segíthetjük a piaci szereplők jogkövető viselkedését. Ebben a hónapban a tételazonosító használatát járjuk körül. Annak ellenére, hogy uniós és hazai jogszabályok is régóta előírják a tételazonosító használatát, még mindig sok olyan címkét és számlát találunk, amelyeken a tételazonosítót nem, vagy nem helyesen használják.

Miért szükséges a tételek azonosítása?

Vásárlási szokásaink a XX. században alapján véve megváltoztak. Bár takarmányokkal, élelmiszerekkel már az ókorban is kereskedtek az emberek, az alapvető mindennapi élelmiszereiket vagy maguk termelték meg, vagy jól ismert, állandó beszállítóktól vásárolták meg. Ma már a termelésre használt terület, a talaj, a levegő, az öntözővíz környezeti terhelése nagyon különböző lehet, az élelmiszer előállítók a termelés, feldolgozás során különböző kemikáliákat használnak, sőt a termék a szállítás közben is szennyeződhet. Az elmúlt évtizedek 2 nagy élelmiszer-botránya megmutatta, hogy az élelmiszer-biztonság alapvető követelménye, hogy az asztalra kerülő élelmiszereket az alapterméket előállító termelőkig vissza tudjuk követni, a kémiai és mikrobiológiai szennyeződések csak így csökkenthetők, zárhatók ki. A múlt évtizedben a dioxinnal szennyezett takarmány borzolta a kedélyeket: ebben az esetben 1 problémás beszállító terméke, nagyon rövid idő alatt 1600 európai állattartó üzembe került be takarmánykeverék összetevőjeként, és ennek következtében kellett az érintett állati termékeket több kontinensről is visszahívni. A másik nagy botrány a 2011-es EHEC-járvány, amely esetén a hányással, hasmenéssel járó fertőzés forrása nem az uborka, saláta, paradicsom volt, hanem a csíráztatásra szánt mag. Mindkét eset után változott a szabályozási környezet, amelyet egyes termelők ismernek és követnek, de nagyon sokan még mindig nem ismerik és követik ezen szabályzókat.

A tétel fogalma

A **tétel** azon élelmiszerek sokasága, amelyeket azonos feltételek mellett állítottak elő vagy csomagoltak. Az élelmiszer vállalkozó határozza meg, mit tekint egy tételnek, illetve milyen jelölési rendszert vezet be. Problémának látjuk, hogy bizonytalanok a vállalkozások, hogyan képezzék a tételazonosítót. Elvárás, hogy legyen egyértelmű, de ne legyen kezelhetetlenül bonyolult, célszerű, ha visszafejthető. A termék cikkszámát nem azonos a tételazonosítóval.

Tételazonosítóként a számla száma nem használható. A tételazonosítót jól látható, és letörölhetetlen módon fel kell tüntetni a termék címkéjén (ha van címkéje), és a szállítási dokumentáción is. Egyes termékeknél elvárás, hogy a termőterületig visszakövethető legyen a termék.

A tételazonosító alaptermékek előállítása során

Ömlesztett termékek esetén (pl. búza, kukorica) minimálisan a **termelési év** megjelölése szükséges az értékesítéshez kapcsolódó dokumentáción. **Friss zöldség és gyümölcs** forgalomba hozatala esetén, mivel a betakarítás, szedés folyamatos, sőt a szedés során még növényápolási, növényvédelmi beavatkozások is történnek, minden szállítmányt más tételnek tekintünk. Ebben az esetben célszerű a **hónap (vagy hét) és a nap** alapján meghatározni a tételt (pl. LXXX_YY_ZZ_3405 kód esetén az XXX a termelő egyedi kódja, YY termék kódja, ZZ a terület kódja, a 3405 jelzi az adott év 34. hetének 5. napját, mint szedési időt). **Élő állatok** esetén az állatok **ENAR száma**, **baromfi** esetén a **turnus száma** a tétel azonosítója (melyeket az állatszállításhoz kiállított dokumentáción kell feltüntetni).

A tételazonosító használata a kereskedelemben, illetve feldolgozó vállalkozásoknál

Mindazon vállalkozásoknak, amelyek más termelők alaptermékeit is felvásárolják, feldolgozzák és továbbértékesítik, olyan nyilvántartási rendszert kell kialakítaniuk, amely alkalmas arra, hogy megmondják, hogy egy adott napon feldolgozott, forgalomba hozott élelmiszer adott tételét melyik beszállító, melyik termékének, melyik tételéből állították elő. A több összetevőből készülő termékek esetén valamennyi összetevő tételszámát az élelmiszeripari vállalkozónak nyomon kell követni, beleértve a konyhasót, adalék- és segédanyagokat, mikroorganizmusokat, enzimeket és aromákat is. A gyakorlatban sokszor elegendő, ha azt vezetik, hogy egy-egy tétel összetevőt időben, mettől meddig használtak (pl. sajt készítéshez használt oltóenzimet mikortól, milyen záróidőpontig használtak). Amennyiben bármelyik összetevőnél nem ismert a tételazonosító, a termék előállítása nem nyomon követhető.

A tételazonosítót a termék címkéjén fel kell tüntetni. Ezen kívül a szállítási dokumentáción, azaz a számlán, vagy a számlához kapcsolódó mellékleten is fel kell tüntetni a tételazonosítót. A tételazonosító hiánya a számlákon az egyik leggyakoribb eltérés, amellyel találkozunk. Tételazonosító nélkül a termék nyomon követése nem biztosított.

Allacherné Szépkuthy Katalin
Hungária Ökogarancia Kft.

